

การยกระดับมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง
อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

Raising the Educational Standard of Tambol Nongwang Child Development
Centerin Prayuen District, Khonkaen Province

จันทร์นภาเพ็ญ ทินราช¹
พระครูธรรมมาภิสมัย,ดร.²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานในขั้นตอนการเตรียมการ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลง 3) เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง และ 4) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีผู้ร่วมวิจัย 25 คน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น โดยวงจรแรกดำเนินการเดือนกุมภาพันธ์-ตุลาคมพ.ศ.2559 วงจรที่สองเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559-มกราคม พ.ศ. 2560

ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนด ส่งผลให้การยกระดับมาตรฐานการศึกษา ในด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านวิชาการ และกิจกรรมหลักสูตร บรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด บุคคล กลุ่มบุคคล และหน่วยงานเกิดการเรียนรู้ว่า การบริหารจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ประสบความสำเร็จต้องสร้างความตระหนัก ให้มีความสำคัญกับการร่วมมือและสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของโครงการหรืองานที่ทำและความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นข้อเสนอแนะว่า การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวงให้ประสบผลสำเร็จมีข้อที่ควรคำนึงถึงดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ ควรมีคณะกรรมการบริหาร มีแผนพัฒนาการศึกษา มีคู่มือดำเนินงาน มีงบประมาณ และการพัฒนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นแหล่งเรียนรู้ 2) ด้านบุคลากร ควรมีครูและบุคลากรที่เพียงพอและได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ควรมีสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและหลักสูตร ควรมีหลักสูตรสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้มีความหลากหลายและนักเรียนได้ปฏิบัติจริง 5) ด้านความร่วมมือ ควรส่งเสริมให้บุคคล ชุมชน องค์กรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อพัฒนาผู้เรียน

คำสำคัญ: การยกระดับมาตรฐานการศึกษา,การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม,ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

¹นักศึกษาระดับปริญญาโทศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

²อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Abstract

This research aims 1) to study the results of the preparation, planning, implementation, observation and reflection of participatory action research. 2) To study the effect of change, 3) To study the learning experiences at individuals, groups, and

Organizational levels, And 4) to study new knowledge arising from Participatory Action Research. There are 25 research participants in TambolNongwang Child Development Center, Prayuen District, Khonkaen province. There were 2 planning cycles; the first planning cycle run from February to October 2016 and the second planning cycle was from November 2016 to January 2017.

The result showed that the operation was on the plan which affected to raise the educational standard to achieve the required results in the field of Management, Personnel, Building, Environment and Safety, and also Academic activities and Curriculum. Moreover, all of individuals, groups, and work units could learn to raise awareness, focused on collaboration and ownership of the projects. New knowledge was emerged as considerate suggestions as 1) Management; Board of directors should be authorized, issued Education Development Plan and work manual, and passed the budgeting to develop the learning center. 2) Personnel; There should have enough teachers and personnel with continuously personal development plan. 3) Building and Environment; Internal and external environment should conducive to learning and security. 4) Academic and Curriculum; Appropriated media, technology and innovation course with various learning activities which students could actually practice were required. Finally, 5) Collaboration; Individuals and community should be encouraged to exchange information for their learning development as well.

Keyword: Raising the Educational Standard, Participatory Action Research, Child Development Center.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ช่วงปฐมวัยหรือ 5 ขวบแรกของชีวิตเป็นช่วงโอกาสทองที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่เหลือทั้งหมดของมนุษย์แต่ละคนพัฒนาการในช่วงนี้เปรียบดังรากแก้วแห่งชีวิต(อภิญาตันทวีวงศ์2557 : 7) ร่างกายและสมองของเด็กจะเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็วหากได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม การพัฒนาที่ถูกต้องและไม่เน้นซ้ำจะทำให้เด็กมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางสติปัญญาและความมั่นคงทางอารมณ์(จิราภรณ์แฝงประพันธ์ 2556: 1) โดยการพัฒนาทางสมองของเด็กนั้นขึ้นอยู่กับการกระตุ้นทางสิ่งแวดล้อม คุณภาพของการเลี้ยงดู ระดับการปฏิสัมพันธ์ที่เด็กได้รับและการเลี้ยงดูเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดมีโอกาที่จะพัฒนาทักษะทางด้าน การรับรู้ ภาษา อารมณ์และสังคมอย่างเต็มที่ สามารถเติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์แข็งแรงมีความเชื่อมั่นและรู้จักคุณค่าของตนเองการพัฒนาในช่วงปฐมวัยนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2556 :5) เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าให้ผลตอบแทนแก่สังคมดีที่สุดในระยะยาวโดยคืนผลตอบแทนกลับคืนมาในอนาคตมากถึง 7 เท่า เป็นการเพิ่มคุณภาพทรัพยากรบุคคลของประเทศและลดอัตราการสูญเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพราะเด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะมีทักษะทางกายภาพ ความฉลาดทางสติปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์สูงจึงนำไปสู่การมีโอกาสในการเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นและเป็นแรงงานคุณภาพที่มีรายได้สูง ส่งผลให้อัตราการก่อคดีหรือสร้างปัญหาสังคมลดน้อยลง(อภิญาตันทวีวงศ์2557 :7)

ปัจจุบันนานาชาติต่างให้ความสำคัญกับช่วงปฐมวัยเป็นอย่างมากเห็นได้จากการที่สมาคมนานาชาติเพื่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (International Association for the Evaluation of Educational Achievement: IEA) กับศูนย์วิจัยเด็กปฐมวัย (Centre for Research in Early Childhood: CREC) และสถาบันวิจัยทางการศึกษาแห่งชาติ (National Foundation for Educational Research: NFER) ของสหราชอาณาจักรได้มีการเตรียมพร้อมที่จะมีการประเมินผลการศึกษาด้านเด็กปฐมวัยระดับนานาชาติ (Early Childhood Education Study: ECES) โดยจัดให้มีการสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาปฐมวัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการศึกษาปฐมวัยกับการเรียนรู้และการพัฒนาเด็กบทบาทของการศึกษาปฐมวัยในการเตรียมความพร้อมเด็กที่จะเรียนรู้ในโรงเรียนและสภาพแวดล้อมนอกโรงเรียนเพื่อกำหนดกรอบแนวทางในการวางกฎเกณฑ์มาตรฐานด้านการศึกษาปฐมวัยในบริบทนานาชาติซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาปฐมวัยในด้านต่างๆ(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา2556 : 1) หรือแม้แต่สหประชาชาติยังจัดให้มีการประชุมโลกว่าด้วยการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อกระตุ้นให้รัฐบาลและหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยเพื่อเข้าสู่การศึกษาระดับประถมศึกษาและมีการประกาศปฏิญญาการศึกษาที่จะระดมทุกประเทศและผู้เกี่ยวข้องให้ดำเนินการตามวาระการศึกษาที่กำหนดและเสนอวิธีการประสานงานการสนับสนุนงบประมาณ และการติดตามผลทั้งระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับชาติ เพื่อโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา2556:1-15) ซึ่งประเทศไทยเองก็เป็นสมาชิกด้วยเช่นกัน แต่จากผลสำรวจพบว่าประเทศไทยมีเด็กอายุ 2-5 ปี ประมาณ 3.6 แสนคน ไม่ได้รับการดูแลพัฒนาการ ขณะที่อีก 9.1 แสนคนได้รับการดูแลอยู่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ยังไม่ได้มาตรฐานหรือมีมาตรฐานอยู่ในระดับขั้นต่ำทั้งนี้ ผลการประเมินคุณภาพโดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ในปี 2555 ยังพบปัญหามาตรฐานและคุณภาพในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งปัญหาด้านการดำเนินงาน ด้านความพร้อมของทรัพยากร ด้านคุณภาพของครูที่เลี้ยง ปัญหาความปลอดภัย รวมถึงคุณภาพการเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังมีเด็กปฐมวัยถึง 4 แสนคน ที่มีสภาพปัญหารุนแรงต้องการความช่วยเหลือด้านพัฒนาการ และมีแนวโน้มจำนวนเด็กกลุ่มนี้จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยที่ยังไม่มีมาตรการระดับชาติในการป้องกัน คัดกรองกลุ่มเสี่ยง และกระตุ้นพัฒนาการเด็กอย่างจริงจัง(อภิญญา ตันทวีวงศ์2557 : 8)และจากการประเมินคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งหมดกว่า 20,000 แห่งทั่วประเทศโดยกรมอนามัยในปี 2555 พบว่ามีเพียงร้อยละ 67 เท่านั้นที่ผ่านเกณฑ์การประเมินแต่กระนั้นก็ยังพบว่าส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาทั้งในด้านการดำเนินงานและความพร้อมของทรัพยากร(อภิญญา ตันทวีวงศ์และพัชรา เอี่ยมกิจการ 2557 : 9-11)

จากที่กล่าวมานั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยจะต้องมีการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงและให้สอดคล้องกับมาตรฐานหรือเกณฑ์การประเมินการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ถูกกำหนดขึ้นโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีสนใจในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการยกระดับมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหน่วยงาน องค์กร รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการบริหารการจัดการศึกษาศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวงให้ได้มาตรฐานการศึกษาและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานในขั้นตอนการเตรียมการ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่กำหนด

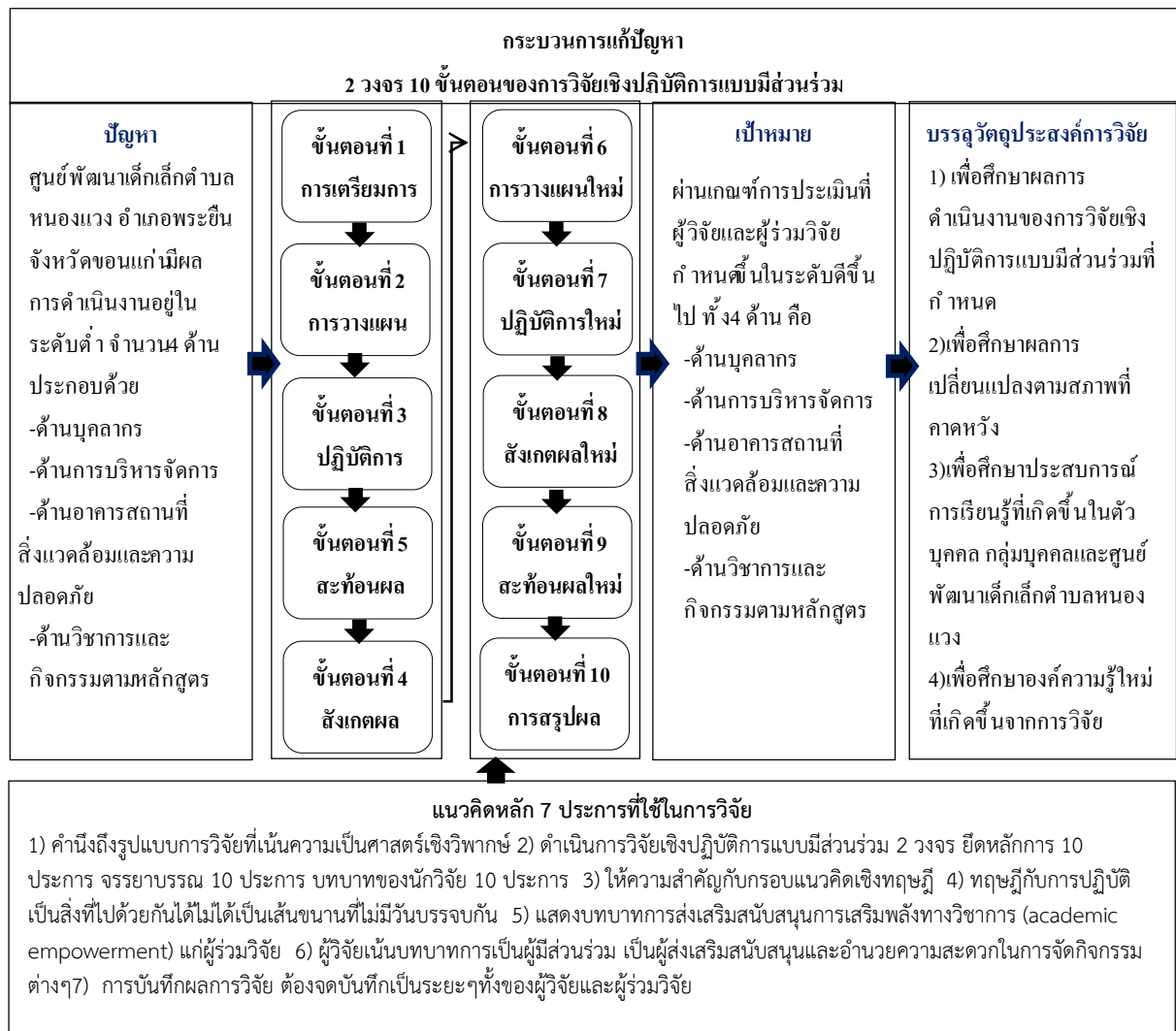
2. เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลง
3. เพื่อศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง
4. เพื่อศึกษาองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ร่วมวิจัยในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ จำนวน 25 คน ประกอบด้วย คณะครู คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง โดยมีระยะเวลาในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงจรของกิจกรรมเตรียมการ การวางแผน การนำไปปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล โดยวงจรแรกดำเนินการเดือนกุมภาพันธ์-ตุลาคม พ.ศ. 2559 วงจรที่สองเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2559-มกราคม พ.ศ. 2560

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการยกระดับมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง จำนวน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการบริหารบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ซึ่งสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research: PAR) โดยใช้แนวคิดของวิโรจน์ สารรัตน์ (2558 : 77-100) ที่มีรูปแบบเน้นความเป็นศาสตร์เชิงวิพากษ์ (critical science) นำเสนอผลการวิจัยอิงกับแนวคิดเชิงวิพากษ์ (critical approach) แสดงหลักฐานประกอบทั้งข้อมูล สติ ภาพถ่าย เอกสาร หรืออื่นๆ ถึงสิ่งที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผล การเปลี่ยนแปลง ทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จ และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับตัวบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับองค์การ โดยการดำเนินการวิจัยมี 2 วงจร 10 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ (preparation) 2) การวางแผน (planning) 3) การปฏิบัติ (acting) 4) การสังเกต (observing) 5) การสะท้อนผล (reflecting) 6) การวางแผนใหม่ (re-planning) 7) การปฏิบัติใหม่ (re-acting) 8) การสังเกตผลใหม่ (re-observing) 9) การสะท้อนผลใหม่ (re-reflecting) 10) การสรุปผล (conclusion) รวมทั้งคำนึงถึงแนวคิดหลัก 7 ประการที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) คำนึงถึงรูปแบบการวิจัยที่เน้นความเป็นศาสตร์เชิงวิพากษ์ 2) ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงจร ยึดหลักการ 10 ประการ จรรยาบรรณ 10 ประการ บทบาทของนักวิจัย 10 ประการ 3) ให้ความสำคัญกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี 4) ทฤษฎีกับการปฏิบัติเป็นสิ่งที่ไปด้วยกันได้ไม่ได้เป็นเส้นขนานที่ไม่มีวันบรรจบกัน 5) แสดงบทบาทการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมพลังทางวิชาการ (academic empowerment) แก่ผู้ร่วมวิจัย 6) ผู้วิจัยเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วม เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่างๆ 7) การบันทึกผลการวิจัยต้องจดบันทึกเป็นระยะๆ ทั้งของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการเตรียมการ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผลของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่กำหนดสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1) ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการเตรียมการ ทำให้มีผู้ร่วมวิจัยจำนวน 25 คน ซึ่งประกอบด้วย ครูผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน และจัดทำแผนดำเนินงานของขั้นตอนการวิจัยทั้ง 10 ขั้นตอน จำนวน 1 ชุด

2) ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการวางแผนทำให้สามารถกำหนดแผนปฏิบัติการ (Action Plan) จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 4 โครงการ คือ โครงการยกระดับการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ โครงการยกระดับการดำเนินงานด้านบุคลากร โครงการยกระดับการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย และโครงการยกระดับการดำเนินงานด้านวิชาการและหลักสูตร

3) ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการลงมือปฏิบัติมีการนำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ประกอบด้วย 4 โครงการไปดำเนินการปฏิบัติเสร็จสิ้น

4) ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการสังเกตทำให้มีการดำเนินการสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ ทั้ง 4 โครงการ

5) ผลการดำเนินงานในขั้นตอนการสะท้อนผลหลังนำแผนปฏิบัติการลงสู่การปฏิบัติจนแล้วเสร็จทั้ง 2 วงจร พบว่าสภาพการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง ด้านการบริหารจัดการ มีคะแนนอยู่ในระดับดี ($\bar{x}=3.81$)ด้านบุคลากรมีคะแนนอยู่ในระดับดี($\bar{x}=3.43$)ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม

และความปลอดภัย มีคะแนนอยู่ในระดับดีมาก($\bar{x}=4.32$) และด้านวิชาการและหลักสูตร มีคะแนนอยู่ในระดับดี($\bar{x}=3.72$)

โดยสรุป ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมบรรลุวัตถุประสงค์ทุกขั้นตอนและบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระดับดีหรือ 3.00 ขึ้นไป โดยผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยเป็นเพียงฝ่ายอำนวยความสะดวกและคอยกระตุ้นให้เกิดการคิดและลงมือปฏิบัติ

2. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังด้านการบริหารจัดการ เป็นระบบมากขึ้นด้วยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้บริหารท้องถิ่น ครูผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองนักเรียน ด้านบุคลากร ได้รับการพัฒนาให้มีทักษะเกี่ยวกับเทคโนโลยีและการปฏิบัติงานในหน้าที่ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย มีสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของครูและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน มีระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียนที่ดี และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร สื่อการเรียนรู้ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆกล้าแสดงออกและสื่อสารได้เหมาะสมตามวัย

2) การเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังหน่วยงานต้นสังกัดคือองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวงมีการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนโครงการพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น การทำงานมีการแสดงความคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆและการทำงานเป็นไปแบบเป็นกันเองและมีส่วนร่วมในการลงมือทำงานด้วยความเต็มใจ รู้และเข้าใจบทบาทตนเองบุคคล กลุ่มบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ภายในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวงผลการวิจัยดังนี้

1) ระดับบุคคลระดับบุคคลคือผู้วิจัยตระหนักและให้ความสำคัญกับการร่วมมือ การสร้างความสัมพันธ์อันดี การพัฒนาตนเองให้มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ตลอดเวลาและควรปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานเพื่อส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2) ระดับกลุ่มบุคคล ประกอบด้วย คณะครู คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้นำชุมชนและผู้ปกครอง เกิดการเรียนรู้ว่าการดำเนินงานต้องมีการแบ่งงานกันรับผิดชอบตามความรู้หรือประสบการณ์ ควรช่วยเหลือกันในการทำงาน และการบริหารจัดการโครงการพร้อมกันหลายโครงการ สามารถที่จะดำเนินไปพร้อมๆ กันได้แต่ต้องมีการวางแผน การแบ่งงาน และการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ทุกคนในทีมมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนควรมีความหลากหลาย มีการวางแผนป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นและควรมีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

3) ระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวงควรมีการดำเนินการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนรวมในการจัดการศึกษาโดยการสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้การบริหารจัดการและการดำเนินงานต่างๆ เกิดจากการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจ

4. ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยดังนี้

ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย คือแนวทางในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวงอำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น ควรประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษา มีแผนพัฒนา

การศึกษาที่เกิดจากความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง มีคู่มือดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษา มีงบประมาณรองรับการดำเนินการอย่างเพียงพอ พัฒนาให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองและชุมชน และจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียเพื่อสร้างความสัมพันธ์และแนวร่วมการพัฒนา 2) ด้านบุคลากร ควรมีความรู้และบุคลากรสนับสนุนเพียงพอและมีวุฒิปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไปโดยบุคลากรต้องได้รับการพัฒนาทั้งทักษะทางเทคโนโลยีและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำและคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม ควรมีสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดมุมการเรียนรู้ ห้องเรียน อาคารประกอบ ลานจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพียงพอ มีระบบรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพและมีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ควร มีหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น มีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพียงพอ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประเมินนักเรียนจากพฤติกรรมการปฏิบัติและมีการดูแลสุขภาพผู้เรียนสม่ำเสมอ 5) ด้านความร่วมมือ ควรมีความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับบุคคล ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียน

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัย ขอนำผลการวิจัยในส่วนที่สำคัญมาอภิปรายผล 4 ประเด็น คือ การเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้และความรู้ใหม่ ดังนี้

1. ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมบรรลุวัตถุประสงค์ทุกขั้นตอนและบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในระดับดี หรือ 3.00 ขึ้นไป โดยผู้ร่วมวิจัยมีส่วนร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยเป็นฝ่ายอำนวยความสะดวกและคอยกระตุ้นให้เกิดการคิดและลงมือปฏิบัติ สอดคล้องกับสอดคล้องกับวีโรจน์ สารรัตน์ (2558: 90-94) ที่กล่าวว่าผู้วิจัยควรแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวก โดยให้ผู้ร่วมวิจัยเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยตนเองทั้งหมดทำให้เกิดความรู้สึกร่วม เป็นเจ้าของและความภาคภูมิใจในผลสำเร็จจึงมีความกระตือรือร้นในการหาแนวทางดำเนินงานให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ และตามความเชื่อที่ว่าแนวคิดใหม่ในการพัฒนานั้น เชื่อว่าในวัฒนธรรมชุมชนนั้นไม่ว่างเปล่า ในนั้นบรรจุด้วยพลังความสามารถ พลังภูมิปัญญา และพลังสร้างสรรค์ที่จะแก้ปัญหาชุมชน

2. การเปลี่ยนแปลงจากผลการวิจัยที่พบว่าการบริหารจัดการเป็นระบบมากขึ้นด้วยการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ ทั้งผู้บริหารท้องถิ่น ครูผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองนักเรียน บุคลากรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและการปฏิบัติงานในหน้าที่ มีสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของครูและเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กนักเรียน มีระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียนที่ดี สื่อการเรียนรู้ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสม มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆ กล้าแสดงออกและสื่อสารได้เหมาะสมตามวัยหน่วยงานต้นสังกัดมีการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนโครงการพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น การทำงานมีการแสดงความคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆ และการทำงานเป็นไปแบบเป็นกันเองและมีส่วนร่วมในการลงมือทำงานด้วยความเต็มใจ รู้และเข้าใจบทบาทตนเอง บุคคล กลุ่มบุคคลและหน่วยงานต่างๆ ภายในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553: 5-48) ที่กำหนดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคณะกรรมการในการบริหารจัดการศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการนำเอาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาประกอบการ

จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดให้การสนับสนุนงบประมาณตามความเหมาะสมในการบริหารจัดการ

3. การเรียนรู้ในระดับบุคคลคือผู้วิจัยตระหนักและให้ความสำคัญกับการร่วมมือ การสร้างความสัมพันธ์อันดี การพัฒนาตนเองให้มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ตลอดเวลาและควรปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานเพื่อส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2556: 10-13) ที่ให้แนวคิดไว้ว่า ผู้ที่จะทำหน้าที่ผู้นำจะต้องรู้จักที่จะหาวิธีการเพื่อสื่อสารและดึงให้บุคคลในชุมชนเข้ามาร่วมมือกันในการทำงานโดยต้องรู้จักปรับตัวและพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาแนวคิด องค์กรความรู้ ประสบการณ์ในการทำงานให้มากขึ้น ในระดับกลุ่มบุคคล ประกอบด้วย คณะครู คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้นำชุมชนและผู้ปกครอง เกิดการเรียนรู้ว่าการดำเนินงานต้องมีการแบ่งงานกันรับผิดชอบตามความรู้หรือประสบการณ์ ควรช่วยเหลือกันในการทำงาน และการบริหารจัดการโครงการพร้อมกันหลายโครงการ สามารถที่จะดำเนินไปพร้อมๆ กันได้แต่ต้องมีการวางแผน การแบ่งงาน และการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้ทุกคนในทีมมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนควรมีความหลากหลาย มีการวางแผนป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้นและควรมีการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ในครั้งต่อไปสอดคล้องกับทัศนะของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2556:5-48) ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ประกอบด้วยบุคคลจากหลายหน่วยงานมาร่วมกับบริหารจัดการเพื่อให้เกิดแนวคิด คำแนะนำในการบริหารที่หลากหลายทุกฝ่ายมีส่วนร่วมดำเนินงานและรับผิดชอบและในการพัฒนาผู้เรียนต้องมีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปวางแผนในการพัฒนาผู้เรียนต่อไปและส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดกิจกรรมพบปะและทำงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองนักเรียนได้พบปะแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและเป็นการส่งเสริมให้ครูรู้จักการพัฒนาตนเอง รู้จักเข้าหาชุมชน ยังมีการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดสรรงบประมาณสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการบริหารจัดการ การพัฒนาบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อมและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและท้องถิ่นในระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง ควรมีการดำเนินการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนรวมในการจัดการศึกษาโดยการสร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมและความรู้สึกเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้การบริหารจัดการและการดำเนินงานต่างๆ เกิดจากการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจสอดคล้องกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2556:46-53) ที่ว่าในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมกันทุกภาคส่วนในสังคมเพราะจะทำให้สามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของสังคม ภายใต้ทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องที่จะทำให้เกิดความพร้อมใจที่จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ก้าวหน้าต่อไป

4. ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย คือแนวทางในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น เป็นความรู้ใหม่เฉพาะบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง มีข้อจำกัดในการนำไปเผยแพร่เพื่อใช้ในวงกว้าง เพียงแต่สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาเพื่อประยุกต์ใช้ในบริบทที่คล้ายคลึงกันได้ ควรประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษา มีแผนพัฒนาการศึกษาที่เกิดจากความต้องการของชุมชนและผู้ปกครอง มีคู่มือดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการจัด

การศึกษา มีงบประมาณรองรับการดำเนินการอย่างเพียงพอ พัฒนาให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งเรียนรู้ สำหรับผู้ปกครองและชุมชน และจัดให้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มีส่วนได้เสียเพื่อสร้างความสัมพันธ์และแนวร่วมการพัฒนา 2) ด้านบุคลากร ควรมีครูและบุคลากรสนับสนุนเพียงพอและมีวุฒิ ปรียญตรีทางการศึกษาขึ้นไปโดยบุคลากรต้องได้รับการพัฒนาทั้งทักษะทางเทคโนโลยีและการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ และผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำและคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านอาคาร สถานที่ และ สิ่งแวดล้อม ควรมีสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารเหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดมุมการเรียนรู้ ห้องเรียน อาคารประกอบ ลานจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพียงพอ มีระบบรักษาความปลอดภัยที่มี ประสิทธิภาพและมีวัสดุ อุปกรณ์เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ควร มีหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น มีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีประกอบการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้เพียงพอ มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ประเมินนักเรียนจากพฤติกรรมการ ปฏิบัติและมีการดูแลสุขภาพผู้เรียนสม่ำเสมอ 5) ด้านความร่วมมือ ควรมีความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนา เด็กเล็กกับบุคคล ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียน เป็นความรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2556:46-53) ที่กำหนดมาตรฐานการ ดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กให้เป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการเพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนา เหมาะสมเต็มศักยภาพตามวัยเป็นคนดี มีคุณธรรม มีสติปัญญา และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมี คุณภาพ โดยประกอบด้วยการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเน้นให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ด้านบุคลากร มีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร ด้าน อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารต้อง มั่นคงแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ มีความเหมาะสมปลอดภัยด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ส่งเสริมให้มี การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546ด้านการมีส่วนร่วมและ สนับสนุนทุกภาคส่วนและด้านการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยการส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1) ในการนำรูปแบบการยกระดับมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดขอนแก่น ไปใช้ควรใช้หลักการทำงานร่วมกัน การระดมความคิด การยอมรับความคิดเห็นที่ แตกต่างของผู้ร่วมวิจัย ยอมรับผลการกระทำทั้งที่สำเร็จและไม่สำเร็จผู้วิจัยควรมีความตั้งใจและกระตือรือร้น ในการอำนวยความสะดวกต่างๆให้แก่ผู้ร่วมวิจัยเพื่อให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2) ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการกำหนดแนวทางส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน ผู้ปกครอง หน่วยงานอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ชุมชน และสังคม โดยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลหนองแวง ควรส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กมีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมโดยให้มีการส่งเสริมความร่วมมือจากกลุ่ม องค์กรอื่นๆ ที่มีอยู่ในชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืนและมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง อาทิ สหกรณ์ชุมชน กองทุนหมู่บ้าน

4) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแขวงควรส่งเสริมให้บุคลากรมีทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาหน่วยงานอื่นในสังกัด อาทิ กองการศึกษา หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งอื่น

เอกสารอ้างอิง

วิจารณ์สารรัตนะ.การวิจัยและพัฒนา การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิด แนวปฏิบัติและกรณีศึกษา.

พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: หจก. ทิพย์วิสุทธิ์.2558.

จิราภรณ์ แผลงประพันธ์.ร่วมพัฒนาเด็กปฐมวัย: ก่อนจะสายเกินไป(ออนไลน์)2557;(อ้างเมื่อ 2 สิงหาคม 2558).จาก <http://tdri.or.th/tdri-insight/kt22/>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.ข้อริเริ่มระดับโลกว่าด้วยการศึกษาคือต้องมาก่อน.กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิกส์. 2556.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านเด็กปฐมวัย(แรกเกิดถึงก่อนเข้าประถมศึกษาปีที่

1) ตามนโยบายรัฐบาลด้านเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิกส์. 2556.

_____.ประเมินผลการศึกษาคเด็กปฐมวัย.กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิกส์.2556.

_____.รายงานการติดตามการศึกษาเพื่อปวงชนระดับโลก: ประเทศไทย. กรุงเทพฯ: บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิกส์. 2556.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ:ม.ป.ท.2553.

_____.มาตรฐานการศึกษา(ขั้นพัฒนา)ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ:ม.ป.ท. 2556.

อภิญาตันทวีวงศ์.สรุปสาระสำคัญ การประชุมวิชาการ อภิวัฒน์การเรียนรู้...สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย.เอกสารประกอบการประชุมเชิงวิชาการ 6-8 พฤษภาคม 2558.กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.2557.

อภิญาตันทวีวงศ์และพัชราเอี่ยมกิจการ. พัฒนาการเด็กปฐมวัยรากแก้วแห่งชีวิต. กรุงเทพฯ: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด. 2557.